

umjetnost, Zagreb 1988; *Julije Knifer*, Zagreb 1989; *Reporterska fotografija u Hrvatskoj 1920—1940* (katalog), Zagreb 1992; *Kroatische Kunst seit 1950; Identität: Differenz*, u katalogu: Tribine Trigon 1940—1990, eine Topographie der Moderne, Graz 1992; *War posters from Croatia*, Affiche (Arnhem), 1993, 5; *Raumkonzeptskulptur in Kroatien 1950—1990*, u katalogu: Zentrum Zagreb, Duisburg 1994. R.

KOŠKA, selo *SI* od Našica. Crkva Sv. Petra i Pavla, jednobrodna, s nižim i užim četverostranim svetištem, romanička je građevina iz XIII. st. U doba gotike produžena je prema zapadu, a u prvoj pol. XIX. st. prigrađeni su joj zvonik i sakristija.

LIT.: B. Valenčić i T. Papić, Župna crkva Sv. Petra i Pavla u Koški, Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske, 1990, 16.

KOŠKOVIĆ, Marija Branka, slikarica (Kutina, 3. IX. 1942). Diplomirala na Akademiji u Zagrebu 1964 (A. Kinert). U ranijim slikama i grafikama polazi od konstruktivne apstrakcije, pri čemu osnovne geometrijske elemente (krug) pretvara u simbole pokreta i svjetlosne dinamike. Na njezinim simetričnim i pravilnim kompozicijama snažne linije omeđuju polja jasnih, otvorenih boja (*Slika*, 1973). Samostalno izlaga u Kutini (1969, 1971, 1975, 1982), Zagrebu (1970, 1975, 1980, 1984, 1989), Beogradu (1973), Veneciji (1974), Trentu (1975) i Karlovcu (1976).

LIT.: Z. Maković, Slike i grafike Marije Branke Košković (katalog), Beograd 1973. — N. M. Blažević, Marija Branka Košković (katalog), Zagreb 1980. — J. Škunca, Marija Branka Košković (katalog), Zagreb 1984. Ž. Sa.

KOŠLJUN, otočić u zatvorenoj uvali kraj Punta na otoku Krku. Nastanjen u rim. doba i u ranome srednjem vijeku. Iz VIII. st. potječu natpisi i kameni kapitel sa signaturom ANDREA (u košljunskome lapidariju). U XII. je st. osnovana benediktinska opatija, a 1447. dobivaju i naseljuju otočić franjevci (na osnovi frankopanske darovnice). Iz benediktinskoga razdoblja postoje u sklopu današnjega samostana (zajedno s klaustrom sagrađen u XVI. st.) dijelovi utvrđenih srednjovj. zdanja i kapela Sv. Bernardina, kvadratična tlocrta i križnoga svoda. Franjevačka crkva Navještenja, sagrađena 1523, jednobrodna je, s križno nadstvođenim pjevalištem i otvorenim krovom iznad broda. Na glavnome se oltaru nalazi poliptih Girolama da Santacrocea iz 1535, na lijevome bočnom oltaru slika Sv. Franjo, rad nepoznatog mlet. majstora iz XVI. st., a na trijumfalnome luku velika kompozicija *Posljednji sud*, ulje na platnu, E. Ughetta iz 1653. U kapeli Sv. Bernardina nalazi se drveni plastični triptih iz XVI. st.; u maloj kapeli usred parka s crnogoricom čuvaju se fragmenti jaslica iz XVI. st., a u samostanskome muzeju, uz ostalo, i zbirka proizvoda umjetničkoga obrta, ikona i slika, među njima i slike krčkoga majstora Frana Jurčića (1671—1718). Samostan posjeduje arhiv i knjižnicu s inkunabulama, glag. rukopisima i rijetkim izdanjima, te etnografsku zbirku.

LIT.: V. Brusić, Benediktinska opatija na Košljunu, Bogoslovska smotra, 1932, 2, str. 247—258. — A. Schneider, Popisivanje, 1933, 46, str. 126—127. — Lj. Karaman, O spomenicima VII i VIII stoljeća u Dalmaciji, VJAH, 1941—42, str. 103. — P. Strčić, Košljun—Franjevački samostan, Rijeka 1994. B. F.

KOTARI, selo *J* od Samobora, na obronku Plešivice. Župna crkva Sv. Lenarda bila je nekoć franjevačka; sačuvano je jedno krilo nekadašnjega baroknoga samostana od kojega su porušena tri krila, nakon što su ga franjevci napustili 1789. Crkvu je dao graditi, prema zapisu na memorijalnoj ploči, grof Petar Erdődy 1537. Prvotno je bila jednobrodna, baroknih oblika, s bočnim zvonikom; pregrađena 1733. U njoj se nalazi bogata barokna drvena oprema: tri oltara, klupe, male orgulje, propovjedaonica iz 1743. Glavni oltar s tordiranim stupovima, polikromiran i pozlaćen 1741, zadužbina je Ladislava Erdődyja. Na antependiju je slika s prizorom lova. Na pjevalištu, među baroknim slikama, ikonografski je zanimljiv prikaz Sv. Antuna Padovanskoga u admiralskoj uniformi. Mramorni umivaonik je iz 1762, monstranca iz XVII. st.

LIT.: J. Meder, Orgulje u Hrvatskoj, Zagreb 1992.

A. Ht.

KOTLAR, Mario, slikar i restaurator umjetnina (Zadar, 27. III. 1927). Diplomirao 1952. na Akademiji u Zagrebu (Đ. Tiljak). Od 1957. radi u Restauratorskoj radionici u Zadru (od 1981. pri Zavodu za zaštitu spomenika). Restaurirao više od tri stotine različitih umjetnina s područja od Rijeke do Boke kotorske (*Majka Božja benediktinka*, *Tkonsko raspelo*, *Varoška Gospa*, škrinja Sv. Šimuna, radovi Palme ml.).

KOTOR, grad u Boki kotorskoj. Na mjestu današnjega grada bilo je u doba grč. kolonizacije naselje, a u rim. doba je oppidum civium Romanorum, čije stanovnike, Agravonite, spominje Livije (← 59—17). Pod imenom *Akruion* spominje ga Klaudije Ptolemej, a kao *Acrvium* Plinije Stariji (23—79); tim imenom ubilježen je i u Peutingerovoj karti.

KOŠLJUN

Ravennski geograf ga naziva *Decadaron*. Kasnije su varijante *Catarum*, *Catera*, *Cathara*, od čega je postalo i današnje ime grada. Konstantin Porfirogenet govori o donjemu gradu, koji su 867. zauzeli Saraceni. Pripadao je Bizantu, dukljansko-zetskim vladarima, a 1186. osvojio ga je Nemanja zajedno s cijelom dukljanskom državom, te pripojio Raškoj. Poslije propasti srp. srednjovj. države bio je pod vlašću hrvatsko-ug., bos. i herc. gospodara (1371—1420), ali je najduže ostao pod mlet. i austr. vlašću (do 1918).

Važan nalaz iz rim. doba je nadgrobni spomenik gradskom liječniku iz III. st., pronađen na ulazu u Dobrotu. Nedavno otkopani temelji bazilike Sv. Petra u predgrađu Šuranj (iz 841), gdje su otkriveni predmeti iz III—VIII. st., dokazuju da se *Acrvium*—*Decadaron*—Kotor sukcesivno razvijao na istomu mjestu. Bazilika je u svojoj završnoj fazi, kad su je imali benediktinci, imala trobrodnu osnovu i polukružnu apsidu izvana pravokutna oblika; samostan je napušten i srušen u srednjem vijeku. Prvotnu crkvu Sv. Tripuna kružnoga tlocrta podignuo je kotorski građanin Andrija (Andreaci) Saracenis 809; u nju su prenesene iz Carigrada relikvije Sv. Tripuna koji postaje patron grada. Iz Andrijine grobne kapele Sv. Marije potječe njegov sarkofag. Od kružne crkve ostao je dio kamenoga namještaja — ciborij, parapetne ploče i dr. s dvostrukim i trostrukim pletrom. Nakon što je porušena, na njezinu mjestu je sagrađena i 1166. posvećena trobrodna bazilika s kupolom (srušena u XVI. st.), od koje su ostali dio rebrastog svoda nad prezbiterijem te gl. i juž. apsida. Četiri stupića s kapitelima koji su nosili oltarnu menzu potječu iz XII. st., a veliki ciborij s prikazima iz života Sv. Tripuna iz XIV. st.; tada je obnovljena i trifora na apsidi iz 1166. Crkvu na tri broda dijele naizmjenično pilastri i stupovi, od kojih su neki kasnoantički. Rozeta, veliki arhivolt nad ulazom i zvonici su s kraja XVII. st. Radovi na katedrali nakon potresa 1667. te nakon restauracije krajem prošlog i početkom ovog stoljeća izmijenili su dio njezina ranijeg izgleda.

Crkva Sv. Luke sagrađena je 1195. u romaničkom stilu s okruglom kupolom bez kvadratnog postolja. *Sveta Marija* («Collegiata») iz 1221. s osmostranim tamburom kupole i rebrastim svodom u zap. dijelu (u njoj je

LIK. SV. TRIPUNA, detalj relikvijara Sv. Tripuna iz XVI. st. Kotor, riznica katedrale

